Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi

Turkish Journal of Landscape Research

Yıl: Aralık 2020 Cilt: 3 Sayı: 2 / Year: December 2020 Volume: 3 Number: 2

e-ISSN: 2645-8942

Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi

Turkish Journal of Landscape Research

Editör

Prof. Dr. Öner DEMİREL

Yardımcı Editörler

Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU
Doç. Dr. Elif BAYRAMOĞLU
Doç. Dr. Ertan DÜZGÜNEŞ
Doç. Dr. Ömer K. ÖRÜCÜ
Dr. Öğr. Üyesi Şehriban ERASLAN

Lisan Editörleri

Doç. Dr. Elif TOKDEMİR DEMİREL
Dr. Işıl Günseli KAÇAR

İstatistik Editörleri

Prof. Dr. Yılmaz ÇATAL
Doç. Dr. Oytun Emre SAKICI

Alan Editörleri

Korunan Alanlar ve Çevre Sorunları Planlama Politikası	Prof. Dr. Muzaffer YÜCEL
Peyzaj Onarım ve Politikası	Prof. Dr. Atilla GÜL
Bilgi Sistemleri ve Peyzaj Mimarlığında Bilişim Teknolojileri	Prof. Dr. Hakan ALPHAN
Peyzaj Planlama	Prof. Dr. Şükran ŞAHİN
Turizm ve Rekreasyon Planlaması	Prof. Dr. Öner DEMİREL Dr. Öğr. Üyesi Sultan Sevinç KURT KONAKOĞLU
Kültürel Ekosistem Hizmetleri ve Katılımcı CBS	Doç. Dr. E. Seda ARSLAN
CBS ve Uzaktan Algılama	Prof. Dr. Alper ÇABUK Doç. Dr. Ömer K. ÖRÜCÜ
Akreditasyon	Doç. Dr. Saye Nihan ÇABUK
Peyzaj Mühendisliği	Prof. Dr. Çağatay SEÇKİN
Toprak Koruma	Prof. Dr. Turan YÜKSEK
Peyzaj Ekolojisi, Yönetimi ve Hukuku	Doç. Dr. Ayçim Türer BAŞKAYA
Peyzaj Tasarımı	Dr. Öğr. Üyesi Nedim KEMER
Bitki Materyali	Prof. Dr. Kemal Tulühan YILMAZ
Sulama ve Teknikleri	Prof. Dr. Kürşad DEMİREL
Mimarlık	Prof. Dr. Ömer İskender TULUK
Şehir ve Bölge Planlama	Doç. Dr. Ersin TÜRK

Dizgi Editörü

Tuba Gizem AYDOĞAN
Almira UZUN
Çağıl ÇARDAK

Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi

Turkish Journal of Landscape Research

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Abdullah KELKİT, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Alper ÇABUK, Osman Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Alper ÇOLAK, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Atila GÜL, Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Barbara ZARSKA, Varşova Üniversitesi, Polonya
Prof. Dr. Bülent YILMAZ, İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Claudia JUROWSKİ, Northern Arizona Üniversitesi, ABD
Prof. Dr. Çağatay SEÇKİN, İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Engin ALPARSLAN NURLU, Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Gül GÜNEŞ, Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan ALPHAN, Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan DOYGUN, İzmir Demokrasi Üniversitesi
Prof. Dr. Latif Gürkan KAYA, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Levent GENÇ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Marec LORENC, Wroclaw Üniversitesi, Polonya
Prof. Dr. Murat ÖZYAVUZ, Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Murat ZENGİN, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuzhan SARIKAYA, Bursa Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Serpil ÖNDER, Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Sevgi YILMAZ, Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Sonay ÇEVİK, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Süha BERBEROĞLU, Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Şükran ŞAHİN, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Turan YÜKSEK, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Doç. Dr. Banu ÖZTÜRK KURTASLAN, Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Meltem Erdem KAYA, İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Ayçim Türer BAŞKAYA, İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Olgu ÇALIŞKAN, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Şebnem ERTAŞ, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi S. Sevinç KURT KONAKOĞLU, Amasya Üniversitesi
Dr. Ayşegül ORUÇKAPTAN, Peyzaj Mimarları Odası Başkanı
Dr. Yıldıray LİSE, Doğa Koruma Merkezi Vakfı

Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi

Turkish Journal of Landscape Research

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

Araştırma Makaleleri/Research Arcticles

Gelibolu Tarihi Alanı Ziyaret Noktalarında Bulunan Peyzaj Donatı Elemanlarında Vandalizm…….....77-88
Gelibolu Historical Area Visiting Points Vandalism in Landscape Reinforcement Elements
Alper SAĞLIK, Özge URUK, Elif SAĞLIK, Abdullah KELKİT

Ganos Dağı (Tekirdağ)'nın Çayır Biyotopları……..……..89-96
Meadow Biotopes of Ganos Mount
Burçin EKİCİ

CORINE Verileri ile Değişim Analizi, Denizli İli Örneği…….....97-107
Change Analysis wıth CORINE, in Case Denizli Province
Ayyüce ÜYÜK, Almira UZUN, Çağıl ÇARDAK

MaxEnt Modeli Kullanılarak *Acer campestre* L. *subsp. campestre* (Ova Akçaağacı)'nin Tahmini Olarak Günümüz ve Gelecekteki Yayılış Alanlarının Belirlenmesi…..……..…..……...….....…108-119
Prediction of Present and Future Distribution Areas of *Acer campestre* L. *subsp. campestre* (Fıeld Maple) Using the Maxent Model
Almira UZUN, Büşra AKSU, Tuğçe UZUN

Peyzaj Alanlarında Kullanılan Farklı Özellikteki Yağmurlama Sulama Başlıklarının Tasarım ve Maliyet Yönünden Karşılaştırılması……120-130
Comparison in Terms of Design and Cost of Sprinkler Irrigation Heads in Different Features Used in Landscape Areas
Kürşad DEMİREL, Kübra CELAYİR ŞAHİN, Gönül TÜRKOĞLU, G. Rumeyse ÇATIKKAŞ, Kader ARSLAN

Isparta Kentsel Ekoturizm Rotalarının Belirlenmesi……...131-144
Determinatıon of Urban Ecotourism Routes of Isparta City
Fatma Gözde AKKUŞ, Atila GÜL

Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi
2020, 3:2, 131-144
Araştırma Makalesi

Turkish Journal of Landscape Research
2020, 3:2, 131-144
Research Article

ISPARTA KENTSEL EKOTURİZM ROTALARININ BELİRLENMESİ

Fatma Gözde AKKUŞ[1]*, Atila GÜL[2]

[1*]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, 32260, Isparta, Türkiye, fatmagozdeakkus09@gmail.com ORCID 1: 0000-0002-0942-6580*
[2]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 32260, Isparta, Türkiye, atilagul@sdu.edu.tr ORCID 2: 0000-0001-9517-5388*

Özet

Göller bölgesinin en önemli merkezi olan Isparta kent merkezi, tarihi, arkeolojik, kültürel ve doğal değerler açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Isparta kent merkezinde turizmin geliştirilmesi, mevcut yerel değerlerin korunması ve yaşatılması gibi nedenler kentsel ekoturizm açısından değerlendirilmesini gerektirmektedir. Çalışmanın amacı kentsel ekoturizm kavramının kavramsal çerçevesinin irdelenmesi, Isparta kenti ve yakın çevresinin doğal ve kültürel değerlerinin envanterinin çıkarılması, Isparta kentinin kentsel ekoturizmi açısından potansiyelinin ortaya konulması, kentsel ekoturizmine rotalarının ve eylemlerin belirlenmesidir.

Anahtar Kelimeler: *Kentsel Ekoturizm, Isparta, Ekoturizm Rotaları*

DETERMINATION OF URBAN ECOTOURISM ROUTES OF ISPARTA CITY

Abstract

Isparta city center, which is the most important center of the Lakes region, has a great potential in terms of historical, archaeological, cultural and natural values. The reasons such as the development of tourism in the city center of Isparta, the preservation and preservation of existing local values require an evaluation in terms of urban ecotourism. The aim of the study is to examine the conceptual framework of the concept of urban ecotourism, to inventory the natural and cultural values of Isparta city and its immediate surroundings, to reveal the potential of Isparta in terms of urban ecotourism, to determine the routes and actions to urban ecotourism.

Key Words: *Urban Ecotourism, Isparta, Ecotourism Routes*

GİRİŞ

Sürdürülebilir gelişme kavramı ile birlikte günümüzde turizmde doğa ve çevre odaklı alternatif turizm çeşitleri giderek önem kazanmaya başlamıştır (Kasalak, 2015). Sürdürülebilirlik kavramı, ekosistemleri destekleme bağlamında biyolojik çeşitliliği koruma ve yaşatma ile toplumunun ihtiyaçlarını karşılanması arasında bir dengenin kurulması olarak tanımlanabilmektedir (Morelli, 2011).

Sürdürülebilir turizm çeşitleri içerisinde doğa turizmi ve alt bileşeni olan ekoturizm önemli bir yer tutmaktadır. Koruma statüsüne sahip doğal alanlarda amaç mevcut doğal ve kültürel kaynak değerlerini korumak, bilimsel araştırmalar yapmak, biyolojik çeşitliği korumak, çevre koşullarını iyileştirmek, doğal ve kültür değerleri üzerinde özel önem taşıyan yıkıcı etkilerden kaçınmak, turizm ve rekreasyon amaçlı kullanım olanakları sağlamak vb. şeklinde özetlenebilmektedir. Özellikle doğa turizmi ve ekoturizm etkinlikleri çoğunlukla korunan doğal alanlarla özdeşleştirilmiştir (Gül, 2005). Yerel kimlik değerleri özellikle turizm açısından büyük bir önem taşımaktadır. Yerel kimliğin bu bağlamda bütüncül olarak değerlendirilmesi, öz değerlerin algısal düzeyine göre önceliklendirilmesi, imaj ve markalaşma çalışmaları ile alanın destinasyon alanı haline getirilmesinde önemli bir rol üstlenir (Gül vd., 2019b).

Gül ve Özaltın (2007a)'a göre ekoturizm türleri; yaban hayatı gözlem ve inceleme, mağara, kanyon, peribacaları, şelale gibi jeomorfolojik oluşumları gözlem ve inceleme, bitki gözlem ve inceleme, tarihi, arkeolojik, dinsel ve geleneksel, kültürel obje ve alanları gözlem ve inceleme ve ekoturizm tabanlı doğa sporları şeklinde ifade edilmektedir.

Ekoturizm yaklaşımında doğa ve çevre koruma odaklı, yerellik, katılımcılık, turistlerin keşfetme ve tatmin düzeyinin artırılması gibi özellikler ön planda olması nedeniyle sadece kırsal ve doğal alanlarda değil kentsel mekanlarda da ekoturizm etkinliklerinin yapılması ve organize edilmesini gündeme getirmiştir.

Doğal alanlarda veya kırsal alanlarda yapılan ekoturizm faaliyetlerine katılan ekoturistler genellikle kentli insanlarının oldukları kabul edilmektedir. Çünkü kentsel alanda yoğun, yorucu ve stres dolu yaşam biçiminin

Received (Geliş tarihi): 13.12.2020, **Accepted** (Kabul tarihi): 30.12.2020
*Corresponding author (İletişim yazarı): fatmagozdeakkus09@gmail.com

olması, kent içinde doğal veya yeşil alanların yetersiz olması veya değerlendirilememesi gibi etkenler kent dışında ekoturizm faaliyetlerinin yoğunlaşmasına yol açmaktadır (Ay ve Gül, 2010).

Kentsel alanların ve yakın çevresinin doğal ve kültürel değerleri turizm açısından önemli bir potansiyeldir. Özellikle doğal alanlara seyahat eden ve turizm faaliyetlerinde bulunan kitlenin çoğunlukla kentlerde yaşayan insanların olması nedeniyle kentsel alanlardaki mevcut doğal alanlar aslında önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Kentlerin turizm potansiyelini ve çeşitliliğini artırmak, turizm faaliyetlerini 12 aya yaymak, mevcut doğal ve kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması için doğa ve çevre koruma farkındalığı ve bilinçlenmesini artırmak, kentin yerel gelir kaynaklarını artırmak amacıyla kentsel ekoturizm önemli bir bileşen olarak karşımıza çıkmaktadır (Wright vd., 1998; Wu ve Wang, 2007; Wu, Wang ve Ho, 2010; İşci, Pınarcı ve Gül, 2018).

Bu çalışmanın amacı kentsel ekoturizm amaçlı doğal ve kültürel değerlerin belirlenmesi, kısa ve uzun mesafeli rotalar oluşturulması ve eylemlerin öngörülmesidir.

Kentsel Ekoturizm ve Yararları

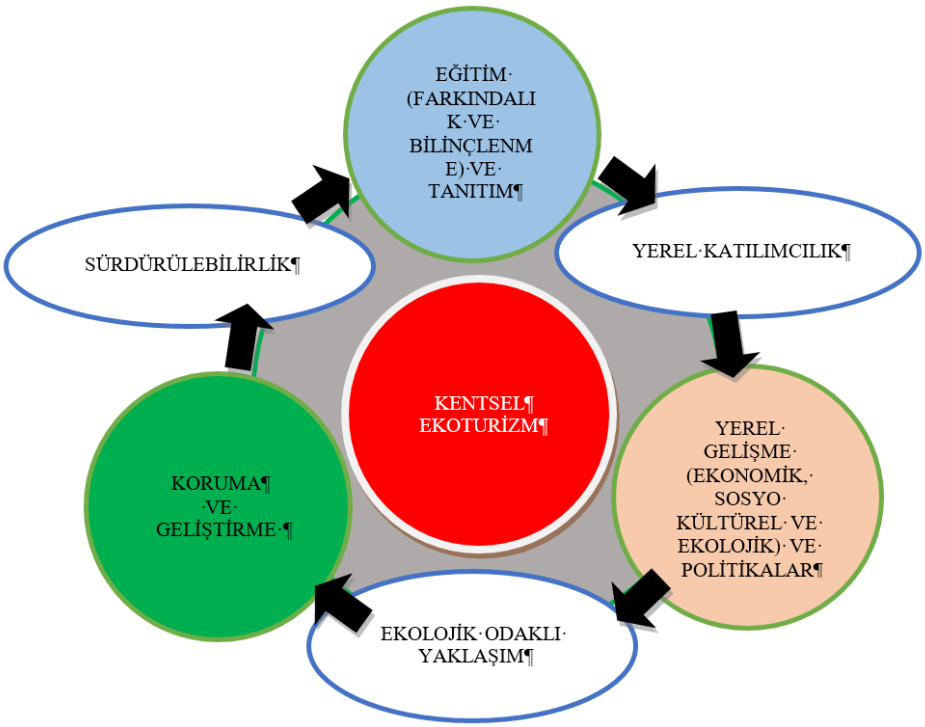
"Kentsel Ekoturizm" kavramı ülkemizde yeni gündeme gelen bir kavramdır. 2004 yılında "Urban Ecotourism Conference" adlı konferansta, "Şehirlerin korunmasına yönelik faaliyetleri ve şehirlere yapılan bir doğa seyahati olarak tanımlanmıştır. Kentsel ekoturizmi aslında kent turizmi kapsamında ilişkilendirilen, kentin doğal ekosistemine saygı duyan bir anlayışla kentin doğal ve kültürel kaynak değerlerinin keşfedilmesi ve gezilmesi olarak algılanmaktadır (Urban Ecotourism Declaration-UED, 2006). Joppe ve Dodds (1998)'a göre kentsel ekoturizm "ekolojik ve kültürel korumanın uygulanabilir bir kombinasyonu, doğal ve kültürel çevrelerin korunmasının değeri ve yerel ekonomik kalkınmanın değeri konusunda yerel farkındalığın artmasıdır.

İşci, Pınarcı ve Gül (2018)'e göre ise kentin ekolojik ve kültürel miras değerlerinin sürekliliğini koruyarak, kente ve kent insanına ekolojik ve ekonomik gelişme imkanı sağlayan, insanların farkındalık ve bilinç düzeyini artıran kente uygun ekoturizm faaliyetleri ve politikası olarak tanımlanmıştır.

Kentsel ekoturizmin temel ilkeleri şu şekilde özetlenebilir (Akkuş ve Gül, 2020);

- Doğal ve kültürel temelli olması,
- Kentin doğal ve kültürel değer ve çeşitlerinin korunması ve yaşatılması,
- Ekolojik sürdürülebilirliğin sağlanması,
- Bütüncül katılımcılık: Yerel yönetim ve yöneticileri, plancılar, karar vericiler, STK, resmi kurum ve kuruluşlar, vb. kentin tüm paydaşlarının kentsel ekoturizm tüm süreçlerine dahil olması ve iş birliğinin ve koordinasyonun sağlanması hedeflenir.
- Doğa ve çevre koruma farkındalık ve bilinçlenmenin artırılması,
- Kent yerelinde ekolojik, sosyal ve ekonomik yarar sağlanması,
- Ekoturistlerin ve kent insanının sorumluluk alması, takdir etmesi ve tatmin düzeyinin yüksek olması,
- Kentin yönetim politikaları ile uyumlu olması,
- Ekoturizm yatırımlarının daha çok kent ölçeğinde küçük ve orta işletmeler tarafından yapılması ve teşvik edilmesi,
- Kentsel ekoturizm bağlamında oluşturulacak ekoturizm rotalar, planlama/tasarım ve yönetim süreçleri bütüncül olarak organize edilmesi, vb. şeklinde açıklanabilir.

Kentsel Ekoturizm 6 bileşenden oluştuğu söylenebilir (Akkuş, 2020); Yerel katılımcılık, yerel gelişme (ekonomik, sosyo kültürel ve ekolojik) ve politikalar, ekolojik odaklı yaklaşım, koruma ve geliştirme, sürdürülebilirlik, eğitim (farkındalık ve bilinçlenme) ve tanıtımdır (Şekil 1).

Şekil 1. Kentsel ekoturizminin bileşenleri (Akkuş, 2020)

Kentsel ekoturizmin ekonomik/politik, sosyo kültürel, ekolojik/çevresel ve imaj/kimlik açısından bir çok katkılar sağlayabilir (Akkuş, 2020) (Çizelge 1);

- **Ekonomik ve politik katkısı:** Kentin doğal ve kültürel değerlerin daha rasyonel kullanımını sağlar. Katma değer elde edilir. Ekoturizm faaliyetleri ile elde edilen gelirle Yörenin ekonomik durumunu iyileştirir. Yerel halk için yeni iş fırsatları doğurur. Faaliyetler sonucu iş verimini artırır. Yerel halkın alım gücünü artarır. Halkın yaşam kalitesini yükseltir. Kentin yönetim politikasında etkili olur. Diğer ticari ve sanayi faaliyetlerinin gelişmesini sağlar. Kentin dışa açılmasını sağlar vb.
- **Sosyo-kültürel katkılar :** Farklı kültürlerin keşfedilmesinde bir köprü görevi üstlenir. Kentsel ekoturizm faaliyetleri ile insanların sosyal letişimini artarır. Kentsel rekreasyonel etkkinlikleri çeşitlendirir ve artırır. Halkın sahip olduğu ulusal ve kültürel değerlere gurur duymasına neden olur.Stresten uzaklaşmayı sağlar ve iş motivasyonu artırır vb.
- **Ekolojik ve çevresel katkılar:** Mevcut yeşil alanların korunması ve kullanımını artırır. Tarihi ve kültürel dokunun korunmasına yardımcı olur. Halkın çevreyi daha fazla temiz tutmasını sağlar. Doğanın korunmasına destek olur. Yaban hayatının korunmasına ve yayılmasına katkı sağlar Ekoturizm faaliyetleri ile çevre kirliliğinin önlenmesine katkıda bulunur. Doğal ve kültürel alanların birbirleriyle entegrasyonunu sağlar vb.
- **Kent imajı ve kimliğine yönelik katkılar:** Kentsel değerlerin farkına varılmasını sağlar. Kent kimliğinin oluşmasına katkıda bulunur. Kentin kendini keşfetme ve ifade etmesini sağlar. Mevcut yapıyı, restoranı, oteli, evi, yolu kullanan sürdürülebilir bir sistem oluşturur vb.

MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışma alanı olarak Isparta kenti mücavir sınırları dikkate alınmıştır. Ayrıca ulusal ve uluslararası çalışmalardan elde edilen literatür verileri, Isparta iline ait haritalar materyal olarak kullanılmıştır. Isparta kent merkezi batı-doğu istikametinde akan Isparta çayının her iki tarafına kurulmuş ve batı-doğu yönündeki caddeler de çay paralelinde hava hareketine uygun, güneş görür şekilde gelişim göstermiştir. Isparta kenti içinde 44 mahalle bulunmaktadır. Bu çalışmada kullanılan yöntem; veri elde etme, analiz, değerlendirme ve sentez süreçlerini içeren 3 aşamadan oluşmuştur.

1. Aşama; Isparta kentinin kentsel ekoturizm için değerlendirilebilecek doğal ve kültürel alanlar sörvey çalışması ile belirlenmiş ve sayısal altlık oluşturulmuştur. Kentsel ekoturizm için kullanılabilecek doğal ve kültürel alanlar ekoturizm potansiyeli dikkate alınarak Çizelge 1'de verilen ölçütlere göre rota için alanlar belirlenmiştir.

Çizelge 1. Kentsel ekoturizm etkinlikleri yer seçimi uygunluk ölçütleri

Ölçütler	Alt ölçütler	Eşik göstergeleri
Ulaşım ve Erişebilirlik	Mevcut yolların varlığı (Asfalt, beton ve toprak yol)	Çok uygun
	Mevcut yollara (asfalt, beton, toprak ve patikalar) olan mesafe	<100 m çok uygun
Görsel Değerler	Manzara noktaları	Çok uygun
Doğal Koruma alanları	Milli Parklar, Tabiat Parkları, Doğal Sit Alanları, Anıt Ağaçların varlığı	Çok uygun
	Yaban hayatı seyir noktaları Kent Ormanı ve Mesire alanları	Çok uygun Çok uygun
Mekansal Turizm Alanları	Mevcut kent ve mahalle parkları	Çok uygun
	Botanik bahçesi Hayvan bahçesi veya Barınağı	Çok uygun Çok uygun
	Müzeler	Çok uygun
	Gül bahçeleri, Meyve ve Plantasyon alanları	Çok uygun
Tarihi Objeler ve alanlar	Cami, Mescid,Türbe, Kilise,Hamam vb	Çok uygun
Koruma statüsüne sahip kültürel obje ve alanlar	Geleneksel evler, Sokak sağlıklaştırma, Tescilli yapılar, Sit alanlar vb	Çok uygun

2. Aşama; Belirlenen mevcut ve olası ekoturizm kaynak değerleri birbirlerine bağlanarak mevcut yollarla ilişkilendirilmiş kısa, orta ve uzun mesafeli olacak şekilde üç ayrı rota belirlenmiştir. Ekoturistlerin / kullanıcıların Isparta kent içi ve çevresinde yapılacak ekoturizm faaliyetleri kısa mesafeli rotalar (4 saatten az veya yürüyüş mesafesi olarak 15 km den az), orta mesafeli rota (4-8 saat arası veya yürüyüş mesafesi olarak 15 km -32 km arası) ve uzun mesafeli rotalar ise (8 saatten fazla veya yürüyüş mesafesinde 32 km den fazla) olacak şekilde rotalar kurgulanmıştır.

3. Aşama; Kısa, orta ve uzun mesafeli rotalarda öngörülen alanların her biri için alanda yapılabilecek ekoturizm etkinlikleri veya faaliyetler tanımlanmıştır. Böylece Isparta kenti ve yakın çevresinde ekoturizm amaçlı kullanılabilecek tekli veya çoklu (kombine) etkinlik rotalar belirlenmiştir. Bu rotaların belirlenmesinde ekoturizm kaynak değerleri ve içeriği, ulaşım süresi, ulaşım mesafesi, ulaşım tipi, mevcut yolun varlığı, eylemlerin karakteri gibi faktörler dikkate alınmıştır. Belirlenmiş kısa, orta ve uzun mesafeli rotalar yaya olarak veya araçla (otomobil, bisiklet, otobüs vb.) ulaşılacak şekilde öngörülmüştür.

Rotalarda öngörülen alan ve noktalarda yapılacak ekoturizm faaliyetler veya eylemler şu şekilde belirlenmiştir. Fotoğraf çekimi, manzara seyretme, bitki gözlemi ve bakımı faaliyetleri, yaban hayvanı gözlemi, yaban hayvanı, koruma, bakım ve besleme faaliyetleri, sokak hayvanlarının korunması ve bakımı faaliyetleri, tarihi ve antik geziler, çöp toplama, fidan dikimi ve ağaçlandırma faaliyetleri, gül toplama etkinliği, dinlenme, alışveriş yapma, yeme içme faaliyetleri, bitki budama, bakım ve ilaçlama vb faaliyetleri, erozyon kontrol çalışmaları, doğa koruma farkındalık faaliyetleri, öğrenme ve keşfetme faaliyetleri, kamp (çadırlı ve karavanlı kamp) etkinliği şeklindedir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Kentsel Ekoturizm Uygun Rotaların Önerilmesi

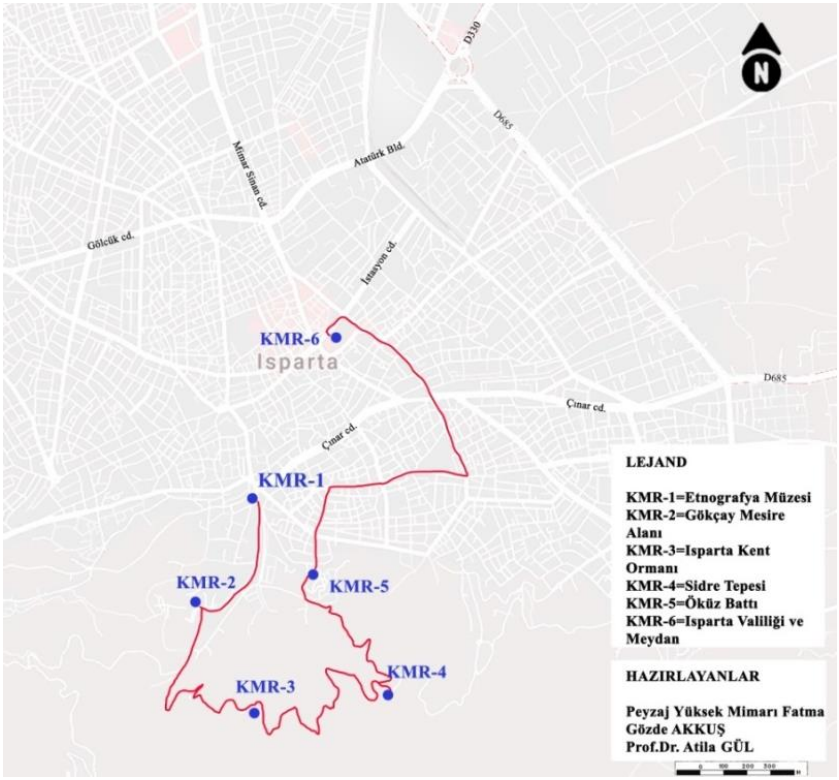
Isparta kent ve çevresindeki ekoturizm etkinlikleri için ölçüt ve alt ölçütler ve eşik göstergelere göre en uygun alanlar belirlenmiş ve buna göre öneri kısa, orta ve uzun mesafeli rotalar belirlenmiştir

a. Isparta kenti ve çevresi kısa mesafeli ekoturizm rotaları

Normal bir insan mevcut koşullarda saatte ortalama 4 km yürüyüş yapabildiği öngörüsü ile dinlenme süresi birlikte kısa mesafeli rotaların uzunlukları 5 km ile 15 km arasında olması hedeflenmiştir.

A kodlu –Kısa Mesafeli Rota (KMR): Kent içi ve çevresinde düşünülen toplamda 10 km olan bu rotadır. Isparta Etnografya Halı ve Kilim Müzesi- Gökçay Mesire Alanı – Isparta Kent Ormanı –Muharrem Dede Türbesi (Sidre Tepesi) – Teras Parkı (Öküz Battı) -Isparta Valiliği ve Meydanıdır. Bu rotada, Isparta Etnografya Halı ve Kilim Müzesini ziyaret, Gökçay Mesire alanında çöp toplama, dinlenme ve fotoğraf çekme,

Isparta Kent Ormanında çöp toplama, fidan dikimi etkinliği, Sidre Tepesinde manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi gibi etkinlikler önerilmiştir (Şekil 2) (Çizelge 2).

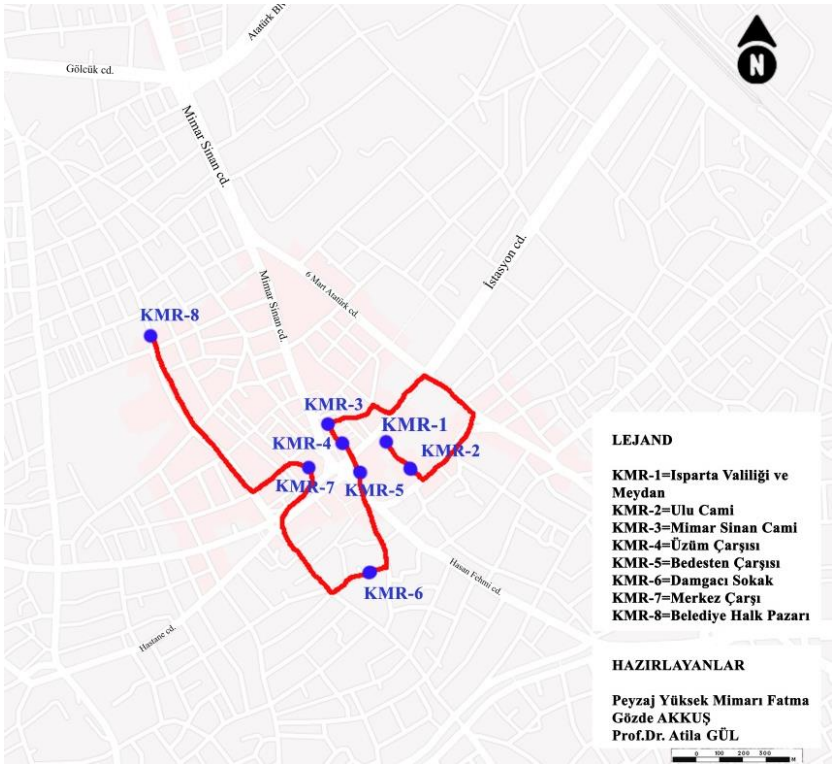
Şekil 2. Isparta kenti A kodlu kısa mesafeli rota

Çizelge 2. A Kodlu- KMR noktaları

Kod	Rota Etkinlik Noktası	Özellikleri	Önerilen Eylem ve Faaliyetler
KMR-1	Isparta Etnografya Halı ve Kilim Müzesi	Isparta Belediyesi tarafından 2013 yılında hizmete sunulan müzemizde Anadolu Coğrafyasında Türkler tarafından kullanılan yaklaşık 3.500 adet halı, kilim ve etnografik ürünler sergilenmektedir (URL-1, 2020).	Öğrenme ve keşfetme, fotoğraf çekimi, tarihi ve antik geziler
KMR-2	Gökçay Mesire Alanı	Hisartepe yamaçlarında, Isparta'yı kuşbakışı gören, etrafı bağ ve bahçelerle kaplı bir piknik yeridir (URL-1, 2020).	Çöp toplama, dinlenme ve fotoğraf çekme, fidan dikme, bitki budama vb
KMR -3	Isparta Kent Ormanı	Kent Ormanı, yüksekçe bir yerde, Sidre Tepesi mevkiindedir. Kent merkezine yaklaşık 4 kilometredir.55 hektar alanı kaplar. 2005 yılında tesis edilmiştir (URL-1, 2020) .	Çöp toplama, fidan dikimi etkinliği, fotoğraf çekimi
KMR-4	Muharrem Dede Türbesi	Muharrem Dede, Isparta'nın Selçuklular tarafından fethinde büyük başarılar gösteren 7 kardeşten biri olduğu rivayet edilmektedir. Muharrem Dede Türbesi, 1955 yılında yaptırılmıştır (URL-1, 2020).	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi
KMR-5	Teras Parkı (Öküz Battı) Parkı	Isparta Ortadoks Rum cemaati bölgenin adını Öküzbattı olarak adlandırır (URL-1, 2020).	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi
KMR-6	Isparta Valiliği Binası önü ve Meydanı	İki katlı ve ahşap olan ilk bina kullanılmaz duruma geldiğinde, Isparta Valisi Çelik Mehmet Paşa'nın varislerinden Nasuhzade Süleyman Ağa'dan istimlak edilerek Hükümet Konağı olarak kullanılmaya başlanmış eski tarihi bir	Çöp toplama, dinlenme ve fotoğraf çekme, tarihi ve antik geziler

		binadır. Kent Meydanı ile bütünlük arz etmektedir. (URL-1, 2020).	

B Kodlu-KMR: Bu rota 2 km uzunluğundadır. Isparta Valiliği ve Meydan, Ulu Cami, Mimar Sinan Cami, Üzüm Çarşısı, Bedesten çarşısı, Damgacı sokak, Merkez Çarşı, Belediye Halk Pazarı vb. noktalarından oluşmaktadır. Bu rota kültür faaliyetlerini içeren bir rotadır. Bu rotada alışveriş, yeme içme, seyretme ve dinlenme etkinlikleri, fotoğraf çekme, sanatsal faaliyetler vb. etkinlikleri yapılabilir (Şekil 3) (Çizelge 3).

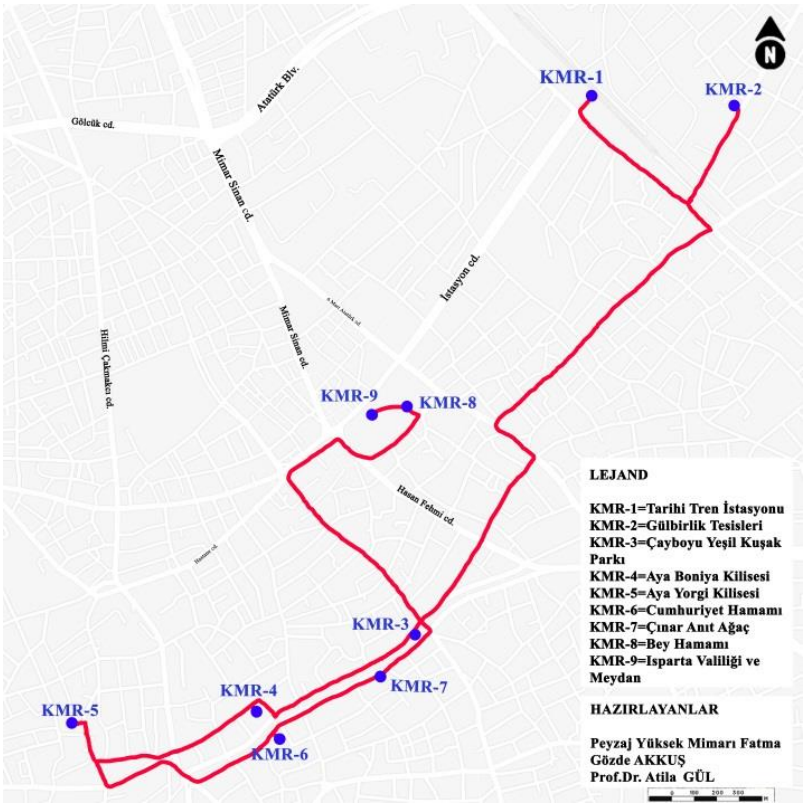
Şekil 3. Isparta kenti B kodlu kısa mesafeli rota

Çizelge 3. B Kodlu- KMR noktaları

B Kodlu	Rota Etkinlik Noktası	Özellikleri	Önerilen Eylem ve Faaliyetler
KMR-1	Isparta Valiliği ve Meydan	İki katlı ve ahşap olan ilk bina kullanılmaz duruma geldiğinde, Isparta Valisi Çelik Mehmet Paşa'nın varislerinden Nasuhzade Süleyman Ağa'dan istimlak edilerek Hükümet Konağı olarak kullanılmaya başlanmıştır (URL-1, 2020).	Dinlenme ve fotoğraf çekimi
KMR-2	Ulu Cami,	Gazi Kemal Mahallesinde yer almaktadır. Ulu Cami, adını I. Murad döneminde yaşamış yararlıklar göstermiş Osmanlı komutanı olan Kutlubey'den almıştır (URL-1, 2020).	Öğrenme ve keşfetme, fotoğraf çekimi
KMR -3	Mimar Sinan Cami,	Kagir olarak kare planlı inşa edilen cami tek minarelidir. Köşelerde birer adet küçük kubbe yer alır (URL-1, 2020).	Öğrenme ve keşfetme, fotoğraf çekimi
KMR-4	Üzüm Çarşısı,	Çarşı, dönemin Isparta Valisi Firdevs Bey tarafından yaptırıldığı bilinen Osmanlı Dönemi'ne ait bir çarşıdır (URL-1, 2020).	Öğrenme ve keşfetme, fotoğraf çekimi, alışveriş yapma
KMR-5	Bedestan çarşısı,	Mimar Sinan Camiine gelir sağlamak için Isparta Valisi Firdevs Bey tarafından 1561 yılında yaptırılmıştır (URL-1, 2020).	Öğrenme, keşfetme, fotoğraf çekimi, alışveriş yapma, tarihi ve antik geziler
KMR-6	Damgacı sokak,	Isparta'nın tarihi dokusunu tüm güzellikleriyle yansıtan Çelebiler Mahallesi Damgacı Sokaktır (URL-1, 2020).	Öğrenme ve keşfetme, fotoğraf çekimi, tarihi ve antik geziler

KMR-7	Merkez Çarşı,	Isparta İli, Akdeniz Bölgesi'nin batı bölümünde ve iç kesiminde yer alır. "Göller Bölgesi"nin merkezi konumundadır (URL-1, 2020).	Dinlenme ve fotoğraf çekimi
KMR-8	Belediye Halk Pazarı	Isparta'nın en büyük halk pazarı olan Pirimehmet Mahallesindeki Salı Pazarıdır (URL-1, 2020).	Öğrenme ve keşfetme, fotoğraf çekimi, alışveriş yapma

C Kodlu-KMR: Toplamda 6 km olan bu rota, Tarihi Tren istasyonu, Gülbirlik Tesisleri, Çay Boyu, Aya Boniya Kilisesi-Aya Yorgi Kilisesi, Cumhuriyet Hamamı, Anıt Çınar ağacı, Bey Hamamı, Isparta Valiliği ve Meydandır. Bu rota çoğunlukla kültür turizm etkinliğidir. Isparta kent merkezi çevresindeki tarihi kültür değerlerinde gözlem ve bilgilendirme, alışveriş, yeme ve içme, dinlenme ve fotoğraf çekme, sanatsal faaliyetler, vb. bazı faaliyetler ve eylemler öngörülmüştür (Şekil 4) (Çizelge 4).

Şekil 4. Isparta kenti C kodlu kısa mesafeli rota

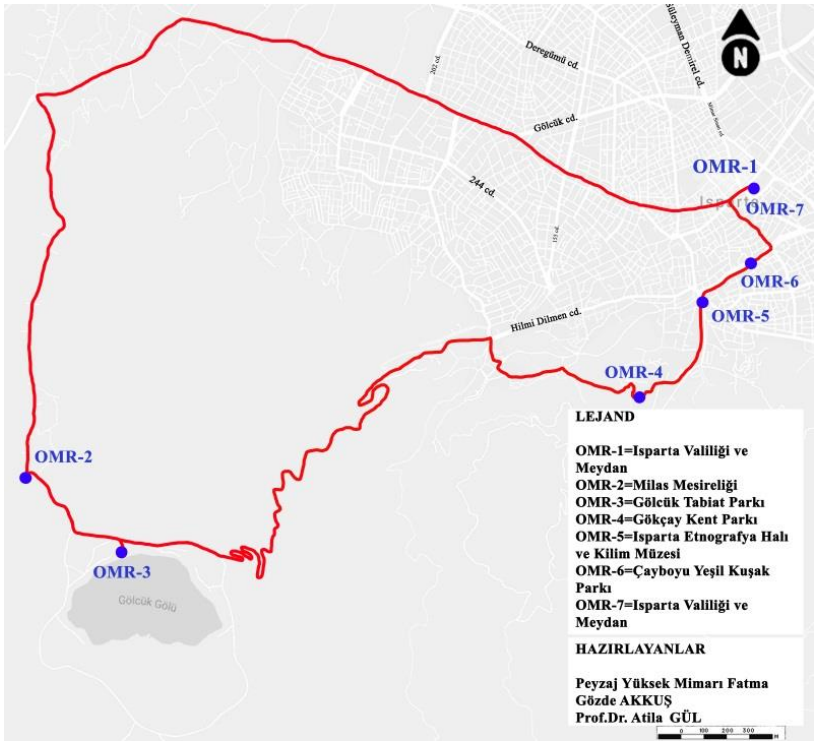
Çizelge 4. C Kodlu- KMR noktaları

C Kodlu	Rota Etkinlik Noktası	Özellikleri	Önerilen Eylem ve Faaliyetler
KMR-1	Tarihi Tren istasyonu,	İstiklal Mahallesindedir. Isparta Tren Garı, Isparta ili merkezine bağlı bulunan bir demiryolu istasyonudur. Isparta'da bulunan tarihi tren garı, 1919 yılında inşa edilmiştir. Şehir merkezinde bulunan gardan, pek çok yere kolayca ulaşım sağlamak mümkündür. İstasyon, birçok otele sadece yürüme mesafesindedir. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları'na ait olan istasyon; bölgesel trenlerin yanı sıra Isparta – İzmir arasında düzenlenen Göller Ekspresi trenine hizmet vermektedir. İstasyonda, seyahat kartı satış noktaları ve engelli erişimine uygun alanlar bulunmaktadır (URL-1, 2020).	Öğrenme ve keşfetme, fotoğraf çekimi
KMR-2	Gülbirlik Tesisleri	Gülbirlik, 1954 yılında 9 kurucu birim kooperatifinin oluşturduğu Kooperatifler Birliği olarak kurulmuştur (URL-1, 2020).	Gül toplama, gözlem, inceleme dinlenme ve fotoğraf çekimi, vb
KMR -3	Çay Boyu,	1 adet Anıt çınar ağacı bulunmaktadır (URL-1, 2020).	Dinlenme ve fotoğraf çekimi

KMR -4	Aya Boniya Kilisesi	Isparta'nın eski yerleşme yerlerinden olan Turan Mahallesindedir. 1750 yıllarında yapıldığı tahmin edilmektedir (URL-1, 2020).	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi, tarihi ve antik geziler
KMR -5	Aya Yorgi Kilisesi	Yapının ana aksı doğu-batıdır. Köşeler büyük ve düzgün kalker taşından diğer tarafları ise küçük kesilmiş aynı cins taştandır (URL-1, 2020).	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi, tarihi ve antik geziler
KMR -6	Cumhuriyet Hamamı	Emre Mahallesi Hamam kadın ve erkek olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Soyunma odaları, eğlence hamamlarıyla ve doğa dostu hijyenik hizmet anlayışıyla kurulduğu ilk günden bu yana geleneksel hamam kültürünü ilk gün ki gibi yansıtmaktadır (URL-1, 2020).	Öğrenme ve keşfetme, fotoğraf çekimi
KMR -7	Anıt Çınar ağacı	Sülübey Mahallesi, Çay Boyunda yer alan çınar ağacı muhtemelen Isparta'nın fetih tarihinde dikilen fetih çınarı olmalıdır. İri kuturlu olan çınar ağacının gövdesinin içi doğal nedenlerden dolayı oyulmuştur (URL-1, 2020).	Öğrenme ve keşfetme, fotoğraf çekimi
KMR -8	Bey Hamamı	Gazi Kemal Mahallesi Külhan Sokakta bulunan hamamda kullanılan suyun ilk yapılışında çay suyundan ayrılarak bir dolma çeşmede toplandığı ve bu çeşmeden alındığı bilinmektedir (URL-1, 2020).	Öğrenme ve keşfetme, fotoğraf çekimi
KMR -9	Isparta Valiliği ve Meydan	İki katlı ve ahşap olan ilk bina kullanılmaz duruma geldiğinde, Isparta Valisi Çelik Mehmet Paşa'nın varislerinden Nasuhzade Süleyman Ağa'dan istimlak edilerek Hükümet Konağı olarak kullanılmaya başlanmıştır (URL-1, 2020).	Dinlenme ve fotoğraf çekimi

b. Orta mesafeli ekoturizm rotaları

D Kodlu Orta Mesafeli Rota (OMR): Başlangıç noktası Isparta Valiliği ve Meydan, Milas Mesireliği, Gölcük Tabiat Parkı, Gökçay Kent Parkı, Isparta Etnografya Halı ve Kilim Müzesi, Çay Boyu, bitiş noktası ise Isparta Valiliği ve Meydan vb. noktalardan oluşan bu rota 23 km mesafede mesafede olup yaya yürüyüşü, bisiklet ve özel araçla ulaşım gerçekleşebilecektir (Şekil 5) (Çizelge 5).

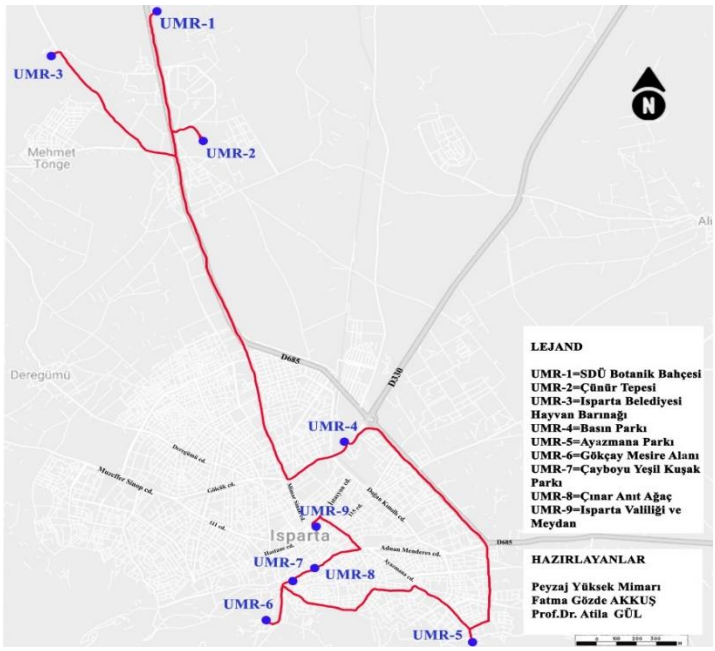
Şekil 5. Isparta kenti D kodlu orta mesafeli rota

Çizelge 5. D Kodlu- OMR noktaları

D Kodlu	Rota Etkinlik Noktası	Özellikleri	Önerilen Eylem ve Faaliyetler
OMR-1	Isparta Valiliği ve Meydan,	Bugünkü bina 1937 yılında ihale edilerek yapımına başlanmıştır. Dış duvarlarda düzgün kesilmiş köfke taşları kullanılmıştır (URL-1, 2020).	Dinlenme ve fotoğraf çekimi
OMR-2	Milas Mesireliği	Çam ağaçlarının gölgesinde, kuş seslerinin birbirine karıştığı alanda doyasıya bir piknik yapabilir, alabalık üretim tesislerinde taze alabalık yenebilmektedir (URL-1, 2020).	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi, bitki budama, bakım ve ilaçlama vb faaliyetleri,
OMR -3	Gölcük Tabiat Parkı	Gölün etrafı 150-300 m'yi bulan volkanik küllü tepelerle çevrilidir (URL-1, 2020).	Çöp toplama, dinlenme ve fotoğraf çekme, kamp kurma
OMR -4	Gökçay Kent Parkı,	Hisartepe yamaçlarında, Isparta'yı kuşbakışı gören, etrafı bağ ve bahçelerle kaplı ve lokantaları bulunan bir piknik yeridir. Çocuk park ve oyun alanları vardır (URL-1, 2020).	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi, bitki budama, bakım ve ilaçlama vb faaliyetleri
OMR -5	Isparta Etnografya Halı ve Kilim Müzesi,	Isparta Belediyesi tarafından 2013 yılında hizmete sunulan müzemizde Anadolu Coğrafyasında Türkler tarafından kullanılan yaklaşık 3.500 adet halı, kilim ve etnografik ürünler sergilenmektedir (URL-1, 2020).	Öğrenme ve keşfetme, fotoğraf çekimi, tarihi ve antik geziler
OMR -6	Çay Boyu	Anıt çınar ağacı bulunmaktadır.	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi
OMR -7	Isparta Valiliği ve Meydan	İki katlı ve ahşap olan ilk bina kullanılmaz duruma geldiğinde, Isparta Valisi Çelik Mehmet Paşa'nın varislerinden Nasuhzade Süleyman Ağa'dan istimlak edilerek Hükümet Konağı olarak kullanılmaya başlanmıştır (URL-1, 2020).	Dinlenme ve fotoğraf çekimi

c. Uzun mesafeli ekoturizm rotaları

E Kodlu-Uzun Mesafeli Rota (UMR): Toplamda 29 km olan bu rota, SDÜ Botanik Bahçesi, Çünür Tepesi, Isparta Belediyesi Hayvan Barınağı, Sanayi (Basın) Parkı, Tarihi Ayazmana Parkı, Gökçay Parkı, Çay boyu yeşil kuşak parkı, Çınar Anıt Ağaç ve Isparta Valiliğidir. Bu rota daha çok bitki ve hayvan gözlem ve inceleme faaliyetleri yoğun olabilecek bir rotadır. Isparta kent merkezi çevresindeki yeşil alanlardaki bitkiler ile ilgili gözlem ve bilgilendirme, çöp toplama, fidan dikme faaliyetleri, manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekme etkinlikleri yapılabilir (Şekil 6) (Çizelge 6).

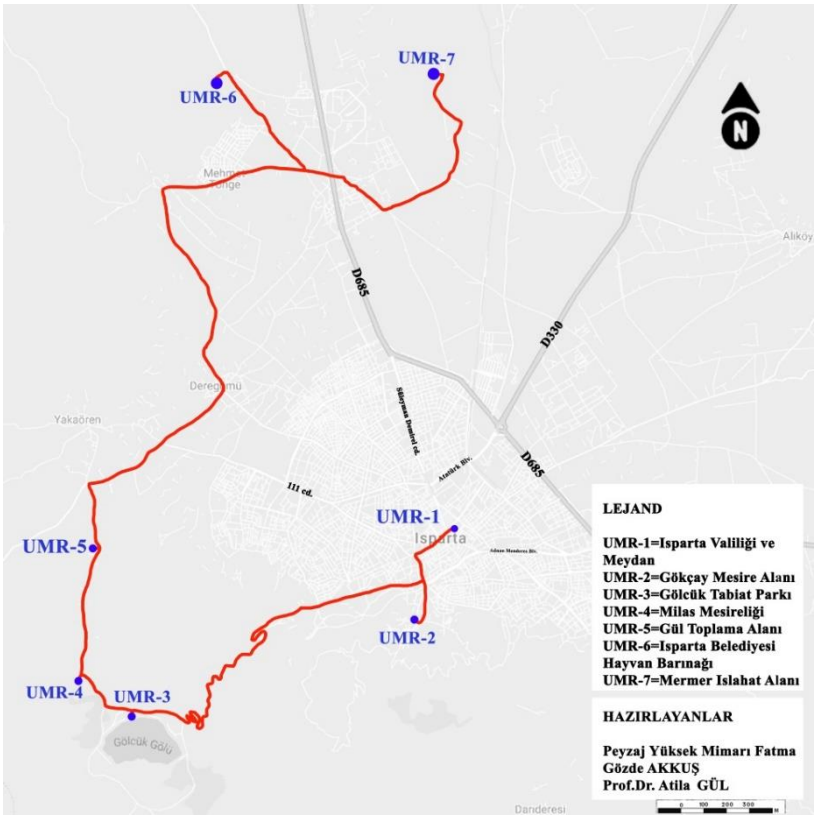

Şekil 6. Isparta kenti E kodlu uzun mesafeli rota

Çizelge 6. E Kodlu- UMR noktaları

E Kodlu	Rota Etkinlik Noktası	Özellikleri	Önerilen Eylem ve Faaliyetler
UMR-1	SDÜ Botanik Bahçesi,	Botanik bahçesi; Dünya ve Türkiye bitkilerinin yetiştirildiği ve sergilendiği bilimsel bir açık hava müzesidir (URL-1, 2020).	Dinlenme ve fotoğraf çekimi
UMR-2	Çünür Tepesi	Çünür Mahallesindedir. Isparta'nın prestij merkezi Çünür Tepesi'dir. Eyüp Dede, Yakup Dede, İncili Baba gibi 3 evliyanın türbesi yer almaktadır (URL-1, 2020).	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi
UMR -3	Isparta Belediyesi Hayvan Barınağı,	Isparta Belediyesi tarafından Koçtepe Köyü yolu üzerine kurulmuştur. Isparta'da Sokak hayvanlarının bakımı ve tedavileri için Belediye tarafından Sokak Hayvanları Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi kuruldu (URL-1, 2020).	Sokak köpeklerine bakım ve besleme etkinlikleri, dinlenme ve fotoğraf çekimi
UMR -4	Sanayi (Basın) parkı,	Sanayi Mh. 104. Caddesi, Isparta 32200 adresinde Basın Parkı bulunmaktadır (URL-1, 2020).	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi
UMR -5	Tarihi Ayazmana Parkı,	Ayazmana mesire yeri merkez ilçenin güneydoğusunda olup, ilçeye asfalt bir yolla bağlıdır (URL-1, 2020)	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi, bitki budama, bakım ve ilaçlama vb faaliyetleri
UMR -6	Gökçay Parkı,	Hisartepe yamaçlarında, Isparta'yı kuşbakışı gören, etrafı bağ ve bahçelerle kaplı ve lokantaları bulunan bir piknik yeridir. Çocuk park ve oyun alanları vardır (URL-1, 2020).	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi
UMR -7	Çay boyu yeşil kuşak parkı,	1 adet çınar ağacı bulunmaktadır.	Manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekimi
UMR -8	Çınar Anıt Ağaç	Sülübey Mahallesi, Çay Boyunda yer alan çınar ağacı muhtemelen Isparta'nın fetih tarihinde dikilen fetih çınarı olmalıdır. İri kuturlu olan çınar ağacının gövdesinin içi doğal nedenlerden dolayı oyulmuştur (URL-1, 2020).	Dinlenme ve fotoğraf çekimi
UMR -9	Isparta Valiliği	İki katlı ve ahşap olan ilk bina kullanılmaz duruma geldiğinde, Isparta Valisi Çelik Mehmet Paşa'nın varislerinden Nasuhzade Süleyman Ağa'dan istimlak edilerek Hükümet Konağı olarak kullanılmaya başlanmıştır (URL-1, 2020).	Dinlenme ve fotoğraf çekimi

F Kodlu UMR; Başlangıç noktası Isparta Valiliği olup, Gökçay Mesire Alanı, Gölcük Gölü, Milas Mesireliği, Gül Toplama Alanı, Isparta Hayvan Barınağı, Mermer Islahat Alanı vb. noktalardan oluşan bu rota 35 km mesafede olup yaya yürüyüşü, bisiklet ve özel araçla ulaşım gerçekleşebilecektir (Şekil 7) (Çizelge 7).

Şekil 7. Isparta kenti F kodlu uzun mesafeli rota

Çizelge 7. F Kodlu- UMR noktaları

F Kodlu	Rota Etkinlik Noktası	Özellikleri	Önerilen Eylem ve Faaliyetler
UMR-1	Isparta Valiliği	İki katlı ve ahşap olan ilk bina kullanılmaz duruma geldiğinde, Isparta Valisi Çelik Mehmet Paşa'nın varislerinden Nasuhzade Süleyman Ağa'dan istimlak edilerek Hükümet Konağı olarak kullanılmaya başlanmıştır (URL-1, 2020).	Dinlenme ve fotoğraf çekimi
UMR-2	Gökçay Mesire Alanı	Hisartepe yamaçlarında, Isparta'yı kuşbakışı gören, etrafı bağ ve bahçelerle kaplı ve lokantaları bulunan bir piknik yeridir (URL-1, 2020).	Çöp toplama, fidan dikimi etkinliği, fotoğraf çekimi
UMR -3	Gölcük Gölü,	Gölün etrafı 150-300 m'yi bulan volkanik küllü tepelerle çevrilidir (URL-1, 2020).	Çöp toplama, dinlenme ve fotoğraf çekme, kamp kurma
UMR -4	Milas Mesireliği,	Isparta'ya 10 km'lik bir asfalt yolla bağlıdır. Soğuk suları ve doğal güzellikleri ile ünlüdür (URL-1, 2020).	Çöp toplama, fidan dikimi etkinliği, fotoğraf çekimi
UMR -5	Gül Toplama Alanı		Çöp toplama, gül tarlalarında gül toplama, fidan dikimi etkinliği, fotoğraf çekimi
UMR -6	Isparta Hayvan Barınağı	Isparta Belediyesi tarafından Koçtepe Köyü yolu üzerine kurulmuştur (URL-1, 2020).	Sokak köpeklerine bakım ve besleme etkinlikleri, dinlenme ve fotoğraf çekimi
UMR -7	Çünür Üretimi sonlanmış Mermer Ocağı Alanı		Peyzaj onarım (rehabilitasyon, restorasyon ve reklamasyon) çalışmaları, Fidan dikme faliyetleri ve fotoğraf çekimi

Isparta kentsel ekoturizm rotaların irdelenmesi

Isparta kentsel ölçekte önerilen ekoturizm rotaları kent insanları ve turistler için kullanılabilecek rotalardır. Bu rotalara yürüyerek, bisiklet ile veya diğer araçlarla ulaşılabilecek şekilde gerçekleştirilmesi mümkündür. Önerilen bu rotalar kentin turizm kapasitesini ve katma değerini önemli ölçüde artıracaktır. Rota üzerinde yer alan doğal ve kültürel mekanlar için mutlaka mekansal düzenlemeler, personel, bakım, onarım vb. yönelik faaliyetler ve eylemler öngörülmelidir.

Turizmde miras değeri taşıyan doğal ve kültürel kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması önemlidir. Özellikle ekoturizmin giderek önem kazanması ve turizm rotaları ile ilişkilendirilmesi sonucu yörenin turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi adına bir fırsat oluşturmaktadır. Rotalardaki temel amaç; rota üzerinde öngörülen doğal ve kültürel değerlerinin birbirleriyle entegre edilmesi, yörenin geliştirilmesi ve turistlerin keşfetme ve tatmin düzeyinin artırılmasıdır (Akın ve Gül, 2020).

Ekoturizm etkinlikleri genel olarak doğa turizm etkinliği olarak bilinmektedir. Ekoturizm etkinliğinde, hissedilen macera heyecanı ya da fiziksel başarı elde etme düşüncesi kadar doğayı keşfetme, doğaya katkı ve öğrenme özelliğinin olması hedeflenir.

Doğal ve kültürel kaynakların değeri, ekoturizm faaliyetleri için önemli bir cazibe kaynağıdır. Ekoturizm yaklaşımının temel amacı doğal ve kültürel kaynakların değerini korumaktır (Gül ve Özaltın, 2007b). Bu kaynakların ender rastlanılan türden olması ve özellikle keşfetme ve takdir değerinin yüksek olduğu kaynak değerlerinin çekiciliğini daha fazla artırabilecektir. Ekoturizm kapsamı içinde özellikle biyolojik çeşitlilik ile ilgili değerler her zaman diğer değerlerden daha yüksek çekiciliğe sahip olduğu görülmektedir (Gül ve Özaltın, 2007b).

Bir etkinliğin ekoturizm etkinliği olabilmesi için taşıması gereken bazı temel nitelikler şu şekilde özetlenebilir (Gül ve Özaltın, 2007a);

- Mevcut doğal ve kültürel kaynağa zarar vermemelidir.
- Söz konusu etkinlik, doğal ve kültürel kaynak değerlerinin korunması, geliştirilmesi ve ekolojik bütünlüğe doğrudan katkıda bulunacak net bir yarar sağlamalıdır.
- Etkinlikler, insana değil doğaya dönük olmalıdır. Yani ekoturist doğayı olduğu gibi kabul etmeli, kendine göre değiştirme beklentisinde içerisinde olmamalıdır.
- Doğal alan ve gelişmemiş alanlarda doğal çevreye eşlik eden kültürel unsurlarla ilk elden buluşma imkanı sağlamalıdır.
- Etkinlik sürecine yöre insanlarının aktif katılımını sağlayacak potansiyele sahip olmalıdır. Böylece onlarında bu imkandan faydalanması suretiyle alanın doğal ve kültürel kaynaklarına daha çok değer verilmesi sağlanmalıdır.

Doğada yapılan ekoturizm etkinlikleri için belirtilen nitelikler, aynı zamanda kentsel ekoturizm içinde dikkate alınması büyük önem taşımaktadır.

Önerilen ekoturizm rotaları için stratejik planlama ilkeleri ve politikaları detaylandırılmalıdır. Eylem planında etkinlik rotalarının mekânsal tasarım uygulama projeleri yapılmalıdır. Mutlaka her bir rotanın taşıma kapasitesi belirlenmelidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kentsel ekoturizm yeni bir eğilim ve yaklaşım olarak kabul görmektedir. Kentsel ölçekte turizm kavramı kentsel ekoturizmi sayesinde sürdürülebilir ve çevre dostu bir kavrama dönüşmektedir.

Doğal ve kültürel miras değerleri evrensel değerlerdir. Bu değerleri anlamak, takdir etmek ve korumak her bireyin ve toplumun sorumluluğundadır. Kültürel miraslar, özgünlüklerini devam ettirecek şekilde korunmalı ve birbirleriyle bütüncül şekilde ilişkilendirilmelidir. Kültürel miras ile turizm arasında dinamik bir ilişki bulunmaktadır. Ancak miras değerlerinin korunması ve kullanımı konusunda çok yönlü sorunlar yaşanabilmektedir. Özellikle sürdürülebilir turizm faaliyetleri dışında yapılan her türlü koruma odaklı olmayan turizm faaliyetleri ile kültür değerlerinin tahribatı ve kimlik değerlerinin asimilasyonu gibi ciddi sorunlar

ortaya çıkabilmektedir. Bu ilişkiler günümüz ve gelecek kuşaklar için sürdürülebilir bir biçimde yönetilmeli ve her koşulda koruma odaklı kullanım ilkeleri gözetilmelidir (Gül vd., 2019a).

Kentin doğal ve kültürel miras değerleri özellikle turizm açısından ele alınarak katma değere dönüştürme bağlamında bütüncül turizm stratejilerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Isparta kent ölçeğinde bütüncül kentsel turizm stratejik eylem planı yapılmalıdır. Bütüncül yaklaşım, bütünü oluşturan parçaların arasında sıkı bir ilişki ve bu parçaların uygun bir şekilde bir araya gelerek, bütünü oluşturmaları yaklaşımını içermektedir.

Isparta kentsel ekoturizmin geliştirilmesi için öneriler şunlardır;

- Isparta kentsel ölçekte turizm stratejik eylem planı oluşturulmalıdır. Alt bileşen i olarak ekoturizmi eylem planlaması yapılmalıdır. Çevre düzeni planında, kentin imar planlarında ve koruma amaçlı imar planlarında kültürel ve doğal değerleri korumaya yönelik kararlara yer verilmelidir. Turizm ve ekoturizm stratejik planlama ilkeleri ve politikalarına yönelik genel çerçeve belirlenmelidir.
- Kentsel turizm ve ekoturizmin eyleme dönüştürülmesi ve yönetişimi için yetki ve sorumlulukların tanımlandığı kurumsal bir yapı organize edilmelidir. Örneğin Kentsel Turizm Komisyonu oluşturulmalıdır. İlgili paydaşları içerecek şekilde işbirliği yapılarak faaliyetler koordine edilmelidir.
- Isparta kentinin ve yakın çevresindeki mevcut ve olası doğal ve kaynak değerlerinin envanterinin çıkarılmalı, sayısal hale getirilmeli ve kentsel turizm ve ekoturizm için kullanımı sağlanmalıdır. Önerilen ekoturizm rotaları ile entegre edilmeli veya yeni rotalar oluşturulmalıdır.
- İnsanların kentsel ekoturizme katılımlarını arttırmak amacıyla Isparta kentinin ekoturizme uygun alanların tanıtımı yapılmalıdır. Bunun yanında ekoturizmin gerek kişisel sağlık gerekse de bölgesel kalkınma üzerindeki faydaları konusunda insanlara bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir. Bu gelişmeler de insanların ekoturizme katılımlarını arttırabilir.
- Kentsel ekoturizm faaliyetlerinin arttırılması için ekoturizme uygun alanların fazlalığının yanında faaliyet alanlarında karşılaşılan sorunların da en aza indirilmesi oldukça önemlidir. Bu kapsamda yerel halkın görüşlerine göre ekoturizm alanlarında karşılaşılan sorunları belirlemeye yönelik çalışmalar öngörülmelidir.
- İnsanlar ekoturizme farklı amaçlar ile yönelmekte olup, ekoturizm etkinliklerine katılım amacı ne olursa olsun ekoturizm etkinlikleri insanların psikolojik ve fiziksel sağlık ile sosyal gelişimlerinin desteklenmesine katkıda bulunmaktadır. Buna karşılık ekoturizmin insan yaşamındaki olumlu etkilerine yönelik yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu kapsamda ekoturizm faaliyetlerinin birey üzerindeki olumlu etkilerinin ele alındığı çalışmalar yapılmalıdır. Bunun yanında ekoturizm etkinliklerine katılım düzeyi ile fiziksel ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkinin ele alındığı çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
- Kentsel ekoturizm faaliyetleri bölgesel kalkınmayı destekleyen bir unsur olduğu için yerel halkın yanında farklı şehirlerdeki insanların da Isparta İli ve çevresindeki ekoturizm alanlarına yönelmelerine yönelik reklam faaliyetleri yürütülmelidir.
- Isparta kent merkezi ve çevresindeki mevcut Isparta gül tarlaları, meyve bahçeleri, diğer tarımsal faaliyetler vb. korunması ve ekoturizm etkinlikleri ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca hobi bahçeleri, tıbbi aromatik bahçeler, botanik bahçeleri, vb. yeni alanlar organize edilmelidir.
- Kentsel turizm ve ekoturizmine yönelik mutlaka bir fon oluşturulmalı ve kaynak değerlerini korunması ve geliştirilmesi için harcanmalıdır.
- Yöresel ve organik ürünlerin sergilendiği ve satıldığı satış stand yerleri ve Pazar yerleri organize edilmelidir.
- Kentsel ekoturizminin gelişmesi için kentin kimlik değerlerine yönelik farklı konseptlerde ürün tasarımları, üretim ve pazarlama stratejileri geliştirilmelidir.
- Rotalarda önerilecek ekoturizm etkinlikleri kentin doğasına ve ekolojik/çevresel yapısına katkı sağlayacak programlar, eğitsel etkinlikler ve organizasyonlar içermelidir,

Son söz olarak; Isparta kentini turizm odaklı bir kent haline getirilmesi için özellikle kentsel ekoturizm ile bütünleştirilmesi, ilgili tüm paydaşlarla ortak hareket edilmesi, doğal ve kültürel kaynak değerlerinin iyi tanımlanması, etkin tanıtım ve reklam kampanyasının oluşturulması, etkin ve yetkin yönetsel organizasyonun yapılması, çevreci, akılcı ve çok yönlü turizm yatırımlarının gerçekleştirilmesi vb. ile mümkündür. Böylece Isparta kentinin küresel ölçekteki diğer ünlü kentlerle rekabet etme kapasitesine sahip olabilecektir.

TEŞEKKÜR VE BİLGİ NOTU

Bu makale, Süleyman Demirel Üniversitesi F.B.E. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda tamamlanan doktora tezinden üretilmiştir. Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Çalışmada Etik Kurul izni gerekmemiştir.

KAYNAKLAR

Akın, T. ve Gül, A. (2020). Isparta-Atabey Yöresinin Ekoturizm Potansiyeli ve Turizm Rotalarının Belirlenmesi. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 5(2), 221-240.

Akkuş, F.G. (2020). Kentsel Ekoturizm ve Isparta Kentsel Ekoturizm Eylem Planı. T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, s.160.Isparta

Akkuş, F.G. ve Gül, A. (2020). Kentsel Ekoturizm Açısından Isparta Kent İnsanının Talep ve Eğilimleri. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 5(2), 181-200.

Ay, Z., Gül, A. (2010). Antalya Yöresi Ekoturizm Uygulamaları, Sorun ve Çözümlerine Yönelik Uzman Görüşleri. I. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi, Bildiri Kitabı, 27 - 30 Mayıs 2010, Nevşehir, s.1251-1265.

Blackstone Corporation. (1996). Developing an urban ecotourism strategy for Metropolitan Toronto: A feasibility assessment for the green tourism partnership. Toronto: Toronto Green Tourism Association.

Gül, A. (2005). Korunan doğal alanlarda planlama sorunları ve ekolojik yönetim planı önerisi, I. Çevre ve Ormancılık Şurası, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, (22-24, Mart, 2005), Doğa Koruma, Cilt:4, 1421-1429, Antalya.

Gül, A. ve Özaltın, O. (2007a).Türkiye'deki korunan doğal alanlarda ekoturizm amaçlı ekolojik planlama yaklaşımı. Ekolojik Mimarlık ve Planlama Ulusal Sempozyumu (27-28 Nisan-2007), Antalya Mimarlar Odası, 194-203, Antalya, 2007.

Gül, A. ve Özaltın, O. (2007b). Ekoturizm ve Isparta I. Gülçevrem, Isparta İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Yıl 2007/2 Sayı:2 ISSN-1307-6795. 22-25s. Isparta.

Gül, A., Pekgöz, M., Akın, T. (2019a). Isparta-İslamköy özelinde kültürel miras değerleri ve geleceği. Avrasya Bilimler Akademisi Avrasya Eğitim ve Literatür Dergisi (Eurasian Education & Literature Journal) Özel Sayı (15 Haziran 2019) Sayı: UTKM3, s.388-404. ISSN:2149-3510 Marmaris.

Gül, A., Cesur, B., Bostan, Ç. (2019b). Kültürel turizm kapsamında yerel kimlik oluşturma yöntem yaklaşımı. *Avrasya Bilimler Akademisi Avrasya Eğitim ve Literatür Dergisi (Eurasian Education & Literature Journal*) Özel Sayı (15 Haziran 2019) Sayı: UTKM3, s.461-476. ISSN: 2149-3510 Marmaris.

İşçi, B., Pınarcı, N., Gül, A. (2018). Kentsel Ekoturizm ve Isparta Kent Merkezinde Uygulanabilirliği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (Urban Ecotourism and Applicability in Isparta City) 2018 Cilt 8, Sayı 1:sayfa 101-115. ISSN:2147-7841.Doi Number :http://dx.doi.org/10.14230/joiss481.

Joppe, M., Dodds, R. (1998). The urban green tourism: applying ecotourism principles to the city. Travel and Tourism Research Association- Canada, Toronto. Retrieved from http://www.csu.edu/cerc/researchreports/documents/UrbanGreenTourism1998.pdf

Kasalak M., (2015). Dünyada ekoturizm pazarı ve ekoturizmin ülke gelirlerine katkıları. Journal of Recreation and Tourism Research, 1(2): 20-26.

Morelli, J. (2011). Environmental Sustainability: A Definition for Environmental Professionals. Jounal of Environmental Sustainability, 1, pp. 19 - 27.

Urban Ecotourism Declaration (UED). (2006). Retrieved 18.05.06, http://www.planeta.com/ ecotravel/tour/urbandeclaration.html.

Wright, P., Hall, C. M., & Lew, A. A., (Eds.). 1998. Tools for sustainability analysis in planning and managing tourism and recreation in the destination, sustainable tourism: A geographical perspective. New York: Addison Wesley Longman

Wu, Y. Y., & Wang, H. L., 2007. Urban ecotourism, a contradiction International Ecotourism Monthly, 90, 8–9.

Wu, Y.Y., Wang, H.L., Ho Y.F. 2010. Urban ecotourism: Defining and assessing dimensions using fuzzy number construction. Tourism Management 31:739–743.

URL-1. http://www.ispartakulturturizm.gov.tr, Erişim Tarihi: 11.04.2020.